

# LUD

Organ Spółki Wydawniczej — Wychodzi dwa razy na tydzień.

ROK IV

KURYTYBA, DNIA 21 WRZEŚNIA 1923.

Nr. 78.

Adres dla listów: — Curitiba, Caixa Postal 155 — Adres Redakcji: Curitiba, Avenida: Dr. Jayme Reis 115. — Paraná, Brasil.



Model pomnika polskiego na Centenario Brazylii.

Po długich naradach i porozumieniach z krajem ustalono narzeczcie projekt pomnika centenaryjnego, który ma stanąć w Kurytybie stolicy Parany. Będzie to jedyny pomnik wystawiony przez Polaków w Ameryce Południowej. Ameryka Południowa ma kilka pomników polskich. Pomniki te po wieczne czasy będą przypominały, cośmy zdziałali dla świata nowego.

Model pomnika, który dziś P. T. Czytelnikom przedstawiamy, sporządził RODAK NASZ ARTYSTA PAN JAN ZAK (JOÃO ZACCO-PARANA), urodzony jeszcze pod Brzeżanami w Małopolsce Wschodniej, ale od długich lat przystosowany już do słonek brazylijskich. Całe wykształcenie artystyczne odebrał też w Brazylii i w Paryżu. On najlepiej rozumiał myśl tego pomnika i stosownie do środków komitetu wykona go na podstawie umowy zawartej w dniu 21-go września bieżącego roku. Za jakie 5-6 miesięcy stanie więc na jednym z placów Kurytyby

## Hrabia Damian

POWIEŚĆ HISTORYCZNA Z OSIEMNASTEGO WIEKU.

44  
Złotocień obejrzał się poza siebie, a jeden odrębił:  
— Zapewnie wiesz się za nami.  
— Albo wielek, Jedź inny.  
Oficer zastanowił się o te słowa!  
— Po co by wielek, skoro mu chodziło o dziecko? — rzekł.  
— M że ze stracha przeł nam, — odpowiedział na to złotocień.  
— Niemaj przyczyny się bać, — odpowiedział oficer, — owszem powinien być nam wdzięczny.  
To jakiś podejrzana sprawa!  
Chwilę jeszcze czekał i wygładził ku lasowi, lecz chłopca z Krasiejowa widać nie było.  
Oficer chodząc zamysłony wzdłuż ta-  
bo-u.  
— Kto wie, czy to był chłop, — myślał — może to sierpie albo bieg. Podpadło mi, że się wiece, zmieszal, gdy go się o nazwisko zapytałem. Podzielona sprawa.  
Nakoniec wzywając podoficera i odwiódłszy go nieco na stronę, dół mu rozkazy przyczynnym głosem. Podoficer zawezwał dwóch żołnierzy ku sobie i podczas gdy oficer s całym pochodem wyszedł dalej, podoficer z dwoma żołnierzami pozostał w lesie...  
Hrabia tymczasem gdy skoczył w las, biegł pędem naprzód, ale niedługo. Potem stanął i gwiżdżał. Zmianą odpowiedział na to, rozsunęły się gałęzie i Lesik ukazał się spracony i zmęczony.

— Chwała Bogu, — rzekł do pana swego, — że pan hrabia uszedł.  
— Jeszcze nie uszedł, — odpowiedział hrabia, — zdaje mi się, że oficer kazał mnie gonić. Nie zwłoczając przeto uciekajmy, lecz w inną stronę, nie ku Strzelcom.  
— Było jak najdalej od żołnierzy! Ruszyli więc znowu lasem a Lesik ki-p-tał się tem, dokąd zajdą i kiedy z tyłu i z boku w brzoję zdołają.  
Selemniło się na dworze, rycerz zimnowy wiecór zaczął ogarać świat i czynić i s jeszcze więcej ponurym i przepędzaniem.  
Hrabia Lesik upamiętniał ze swą żoną, która nie dlatętych og mój. że hrabstwo doleko u-z-i, j k raczej dla nie-lie-u-yeh i neustających przeczół w drodze. Tem one stawały się większe, im w większą mroki to. towały się po lesie.  
— Odpocznijmy, Lesiku — odezwł się wrzeczcie hrabia do hądka, — bu-ta okropna przeprawa męczy mnie niezmiernie.  
— Jest w stracie straszliwa, — odrzekł Lesik. — Może pan hrabia się pu-sił?  
Hrabia wzięł chleb i jadł. Ohaj mi! czeli, bo p-łożenie okropne odejm: w-olo im w-olną chęć do rozno-owy. Hrabia szczególnie był wiece przynębniony.  
— Czy pojedziemy dalej, panie hrabio, — odezwł się nakoniec Lesik, — czy-taś tutaj spędzimy noc?  
— Gdy odpocznemy, idźmy dalej, b-ile prędzej wybrną z tej okropnej p-unczay.  
Pośledniwszy jeszcze chwilę, ruszyli dalej, opatrzywszy się w sekacie laski dąb-owe, ścięte w lesie dla obrony i p-omocy.

## POMNIK POLSKI przedstawiający WIEŚNIAKA POLSKIEGO ZASIEWAJĄCEGO NIWY PARANY.

Jest to symbol naszej pracy rolnej, której się przeważnie w Paranie poświęcamy, przy-czynając się najwydatniej do jej wyżywienia.  
Niejednemu zdawać się będzie, że należało temu polskiemu siewcy dać jakieś ubranie lub więcej cech polskich. Ogół sędziów z Komitetu zgodził się jednak na zpatrywanie p. Zaka-by pomnik wykonać w ogólnych zarysach „SYMBOLU ROLNI-CTWA, nadając twarzy siewcy rysy wybitnie polsko-słowiańskie. I rzeczywiście, wobec tego, że nie przywieźliśmy już do Parany i nie mamy tu narodowego stroju, tego rodzaju model (który z nieznaczniemi zmianami będzie odlany w spiżu—postać wysoko-śoi dwóch metrów 20 centymetrów) był jedynie na miejscu. Za to przedstawia nam posąg siłę i umiarkowany rozmach siejby; bę-dzie to dla potomnych dowód, że przybyliśmy tu na tę ziemię ja-ko rasa młoda i zdrowa, a nie jako jakieś niewydarzone cher-laki. Inaczej nie byłyby legły pod toporem kolonisty odwieczne lasy a kępy i rosy stałyby może jeszcze nieuprawne do dnia dzisiejszego.  
P. Dr. Szeligowski, prezes Komitetu pomnika, zabiega gor-liwie także około budowy odpowiedniego ookołu i podstawy na których stanie nasz siewca. Cokół będzie tem piękniejszy, im więcej Komitet będzie posiadał pieniędzy; z tego powodu jesz-cze raz prosimy O DALSZE OFIARY NA TEN CEL. Komitetu uczozenia Centenaria w Rio de Janeiro, São Paulo i Rio Grande do Sul, prosimy jeszcze raz, by wzięwszy rzecz całą pod roz-wagę, zechciały skromne swoje składki przelać do kasy Ko-mitetu w Kurytybie.

NA BUDOWĘ POMNIKA wpłynęły następujące kwoty:  
Z Redakcji „Ludu“ 7,093\$700  
Staraniem członków Komitetu a zwłaszcza P. P. Kupców 5,416\$500  
Z Redakcji „Gazety Polskiej“ 754\$100  
Z Redakcji „Świutu“ 2,950\$100  
Za pośrednictwem różnych osób 574\$700

## Z państwa bojaźni bozej.

Stawiono długo w dziejach ludzkości porządek pruski. Zwłaszcza Niemcy wynosili pod niebiosa ład i porządek w Niem-czech. Obecnie zepsuło i rozluź-niło się tam wszystko. I okazało się, że ten porządek utrzymy-wał żandarm, policjant, jednym słowem bat; jak dzisiaj tego za-

brakto albo władza okazała się niedostateczną, to na powierz-chnię wypłynęły takie zbrodnie i tacy ludzie, jakich nie znajdziesz w historii innych narodów. Pru-ska dusza, poskramiana długo przez policję lareszta, dziś wy-wala się na wolność i hula po miastach pruskich jak dzikie łdra-pieżne zwierzę. Oto, co Deut-sche Zeitung ze São Paulo z 10. września pisze nam o obecnych stosunkach w Berlinie stolicy Prus:

Hrabia z Lesikiem chcieli zrazu uciekać ku budynkom, lecz zaraz sobie pomy-słali, iż uciec nie mogą.  
— Nie ma ratunku, — szepnął hrabia; b-ędzieniy nie-śmieli się bron-ć.  
— Bode pomagaj, — odskoczył Lesik i cis-aj mocniej sekata pałką.  
Żołnierze najeżdżali coraz bliż j, w-olając na liących aby stanęli. Lecz hrabia ciągle powtarzał:  
— Naprzód, naprzód! Gdyż żeś będą tuż za nami, odwrócimy się szybko i każdy p-ikę w ł b na bi-ż-ogę.  
— Haha, hah! — wrzeszczał jeden z żoł-nierzy, widocznie starczy.  
Teraz! — syknął hrabia.  
I w tym momencie oboj z Lesikiem stanęli a odwróciwszy się, stoczyli ku najeżdżającym i zaczęli z ogromnym za-machem swi-nać p-iką w łeb z mierz-y.  
Czasy te spłyły na ż-łocery tak nie-spod-iane a były tak wesołe że dwa s-ł-nierze zwalili się z koni. Odrzuciłi jed-nak przytomność, niebawem i dobywali szabl, zaczęli nacierać na przeciwników.  
Zaczęła się walka zacięta, Hrabia i Lesik oddzielni ogromnają ją, stukli pa-łkami, gdałgdał trafiałi. Jednemu z żoł-nierzy pojęł pałasz. Lesik grzmotnął go pałką w głowę tak okropnie, że z ję-k-kiem padł na ziemię. Hrabia tymczasem strasakwszy kij sekaty, przewiścił swe-go przeciwnika i wydarłszy mu szablę, zaczął ciąć po łbie. Wnet zlały krew, padł i drugi żołnierz.  
Lecz w tej chwili trzeci żołnierz pod-biegł ku hrabiemu z tyłu i zaczął go w plecy. Hrabia brzyknął okropnie, a Le-sik, jak dalek rozruszony, uderzył pałką w łeb żołnierza, że padł...  
Podczas tego cwałowały żołnierze, który nie zładzi z konia, widząc, co się dzie-je, spłął konie ostrzegł i pogalopował,

## W sprawie przy-jazdu „Lwowa“.

Do chwili wydania tego nume-ru „Ludu“, niema od komendan-ta statku żadnego zawiadomie-nia o przyjeździe okrętu do por-tu Paranaguá. Ze Santos, dokąd „Lwów“ zawinął 19-go września i składa ładunek, wyjechała do Kurytyby delegacja składająca się z dyrektora szkoły i dwóch marynarzy, którzy nam całą sprawę zapewne bliżej wyjaśnią. Jak poprzednio tak i obecnie prosimy trzymać w pogotowiu spisy osób, któreby chciały wyjechać do Paranaguá. Przewodników za-wiadomi się telegraficznie o wy-jeździe do Paranaguá.

## Żłodziwie rozkradają Berlin.

Znikają żelazne nakrycia z otwo-rów kanałowych, wykręca się lampy gazowe na ulicach, wyry-wa się żelazne bramy i ogo-rdzenia, niema śladu z ławek w ogrodach publicznych, łamie i kruszy się krzyże i pomniki cmen-tarne, wyrwa się płyty i ster-ożące z pomników ozdoby i t. d. Wszystko gdzieś znika, szybko, niespostrzeżenie, nawet przy po-mocy autombilów ciężarowych i wozów. Głębokie piwnice p-omocników i pośredników żło-dziejskich ukrywają wszystko. Sprawnie rozkręca i rozdrabnia się nabytek, a po niejakiem czasie zjawia się w handlu starego że-laziwa. Robotnicy z warsztatów i zakładów miejskich unoszą wszystko, co się da unieść niepo-strzeżenie i ukryć.  
Wreszcie polioja zabrała się do tych łupieżców i ciekawe odkryła rzeczy, a tem dziwniej-rze, że pokusie tej kradzieży u-legli i urzędnicy, ci osławieni ur-zędnicy pruscy, którym dawniej nawet fenig nie miał utknąć mię-

a za nim popędzili konie pobitych żoł-nierzy.  
— Uciekajmy! — zawołał Lesik.  
— Uciekajmy! — odrzekł hrabia i za-częł obaj bie-z ku budynkom klas-tor-nym.  
— Czy pan hrabia ranny? — pytał Lesik.  
— Wszedł mi pałasz między żebra, — odpowiedział hrabia, — ale mój, że nie za głęboce.  
Biegli...  
Nagle hrabia zatoczył się, krzyknął, chwycił za pierś i podł bez przytomności na ziemię.  
Do klasztoru było jeszcze z trzysta kroków.  
Lesik nie odwracając się, porwał nad-ludzką prawię całą rannego w plecy i niósł ku klasztorowi. Nikt nie mógł, że nie domyślał, że musi upadł, bo miał szlanoce w sobie s-ty.  
— Bode mi-łosterny, porwał mi dołd do klasztoru...  
Zdawał siły, natęgał s-ty, szął ku klasztorowi, ale szedł, aż ostrocie d-ł-ł do for-ty klasztoru i zakofał w nią szablę.  
Za chwilę forta się otworzyła i bra-cimek Oysters stanął w niej.  
— Ratunku w łacię Bogu! — jęknął Lesik.  
— Nie zgina, kto Bogu ufaj! — od-powiedział bracimek, wpuszczając Lesika przez forta i pomagając mu nieść ran-nego.  
9. U r a t o w a n i e.  
W klasztorze Oystersów w klasztorze wrzucił ojowie i bracia s kocioła, gdzie ranne modły odprawili gdy brat Florian odzwiercy, przystąpił do księdza przeora Stefana Bartosza i m-ował mu kilka słów do ucha.  
Ciąg dalszy nastąpi.

### Dr. Allegretti Filho LECZENIE OGÓLNE.

Specjalność: choroby kobiece i dziecięce.  
Pracuje od 10-tej do 12-tej i od 4-tej do 5-tej.  
Konsultorium i rezydencja: ulica C. m. medador Arau o N 50. Telefon N. 650

dy palcami. Nagła rewizja tyłu robotników opuszczających po pracy gazownie wykryła, że wynieśli piorunochrony, pasy maszynowe, narzędzia rzemieślnicze, mosiądz, miedz, kauczuk i t. d. Policja szalonym pędem na samochodach rozjechała się wszędzie po miejscach podejrzanych i wykryła ogrom niespodziewanych kradzieży. Tu chwyciono urzędnika przy wyrabianiu fałszywych ciężarków do wag: w mieszkaniu Prenzlau znalazł ośmiokrotnie skradzionych nakrywek firmy Gully z kanałów berlińskich które nienakryte zioną straszny smrodem po ulicach stolicy-Berlina i nawiązwrotnicami tramajowymi nie gardziły opryski. W biurze żywności uwieczono dispensanta, który pod pozorem zepchnięcia mąki i różnych artykułów spożywczych, sprzedawał wagonami różnym handlarzom te artykuły żywności. Na 1000 kontroli w lokalach nočných i domach rozpusty wykryto 150 przedsiębiorców-oszustów, którzy obchodzili prawo kontroli i okradali rząd przy podatkach. Przy rewizji szkolnej pochwycono pewnego stróża szkolnego, jak sprzedawał przeszło 100 rur i rynien dachowych a z jednego biura urzędniczym ukradł i sprzedał 13 maszyn do pisania. Lewien urzędnik, który z ramienia rządu ubogim uczniom i zbiorom protestanckim dostarczał zeszyty i papier, sprzedawał to wszystkim obecnie na własny rachunek i zysk różnym tajnym kupcom. W zakładzie dla epileptyków skradli dozórca i służba cały zasób białej, obuwia i nakryć na łożka. W zakładzie obłąkanych w Herzberge uwieczono przeszło 20 urzędników i służących, którzy rozkradali węgle zakładowe, a wariaty marży i szalały z zimna. 23 urzędników z urzędu mieszkaniowego wydalono z pracy bo dali się przekupić, a jeden barbarant w znowie z urzędnikami elektryczni berlińskiej antomobili zwoził skradzione materiały na dalsze przedmięcia; gdzie różni inteligentni złodzieje bardzo pięknie pobudowali domki i wile i t. d.

Wogóle, wielki połów policji berlińskiej udał się znakomicie, lecz odkrył ogrom zbrodni, występów i kradzieży. Telegram z 12 września z Berlina podaje, że policja zajęta jest poszukiwaniem tysiąca wypadków właman i rabunku, a w ostatnich dniach przychwyciła na gorącym uczynku aż 500 bezcelnych złodziei i lotrów.

Takich występów a przynajmniej w tak przerażającej liczbie przeciw Polsce niema. Sławiony przez Niemców porządek pruski runął w zupełności i spełniło się przysłowie »zepsucie najlepszego — najgorsze». Podobnie rozpaczliwe opisy nadchodzą z innych miast niemieckich.

### Wiadomości.

#### Z POLSKI.

LOS UWIEZIONYCH KAPŁANÓW POLSKICH W ROSJI. W związku z odwiedzinami arcybiskupa Cieplaka przez papieskiego delegata do Rosji, dr. Walsh'a, uderza różnica w relacjach między prasą polską a zagraniczną. Polskie dzienniki opowiadają, że papieski wysłannik został »dobromi zdrowiu i względnie ta ta będąc razem, rzy i psu- znanych warunkach. Nato- miast prasa włoska nie tai, że dr. Walsh znalazł (11 maja b.r.) Arcyb. błędnego i wycieńzone-

go długim więzieniem, a pozostawił mu artykuły żywnościowe i książki. Ze łzami w oczach — brzmia doniesienia prasy włoskiej — przyjął Dostojny Władca wiadomość o szczególnie serdecznym pozdrowieniu Papieża i jego zabiegach o uwolnienie z więzienia. Należy stąd wnosić, że dyplomacja watykańska czyni starania o wypuszczenie Arcyb. Cieplaka z więzienia. Nie jednak w Rzymie nie wiadomo dotąd o zmianie dotychczasowej celi więziennej Arcybiskupa na lepszą, o czem donosiła prasa polska.

#### BOLSZEWICY CHCĄ STERORYZOWAĆ BISKUPA CIEPLAKA.

Moskwa. 10-go sierpnia. — W tutejszych kołach polskich rozeszła się pogłoska, jakoby władze zażądały od biskupa Cieplaka podpisania aktu, w którym uznałby on prawo zaboru kosztowności kościelnych. Od podpisu tego władze mają uzależnić jego zwolnienie z więzienia. Ks. biskup Cieplak miał odmówić podpisu.

#### NIENAWISĆ NIEMCÓW DO POLSKI.

Przejeżdżający niedawno przez Warszawę senatorowie amerykańscy zwrócili uwagę na to, że wszystkie sfery berlińskie starają się tendencyjnie usposobić tych, którzy jadą z Ameryki i krajów zachodnich do Polski, albo przybywszy do Berlina informują się o stosunkach w Polsce. Informatorzy berlińscy usiłują przekonać ich że Polska jest niezdolna do życia samodzielnego, że armja jej dowodzą wyłącznie francuscy oficerowie i t. d.

#### 300-LECIE URODZIN ŚW. JOZAFATA KUNCEWICZA.

Z Łucka donoszą, że z inicjatywy biskupa Łukowczyńskiego Dubowskiego, odbędzie się jesienią wielkie uroczystości kościelno-narodowe we Włodzimierzu, z okazji 300-lecia śmierci św. Józafata Kuncewicza, biskupa i męczennika który został zabity 12-go listopada 1623 roku we Włocławsku. Na uroczystości te będą zaproszeni Prezydent Rzeczypospolitej, sejm, senat, rząd, kardynałowie polscy i biskupi, episkopat unicki i grecki, nuncjusz papieski i ciało dyplomatyczne. W Łucku utworzyły się już komitety diecezjalny i dekanalny.

#### KWIATKI Z KOŚCIOŁA NARODOWEGO.

W amerykańskim »Przewodniku katolickim« znajdujemy następujący obrazek z obozu polskiej herezji: »Hodura a choć to i owo wyrażenie należałoby zganić, zamieszczamy obrazek w całości, by naszym czytelnikom dać pogląd na stosunki panujące w tak zwanym »kościelu narodowym«.

»Gdy hodurówiec, ks. Pawlikowski, odjeżdżał do kraju z Passaic, poszedł do rzymskiego proboszcza w tamtejszej okolicy, na pożegnania. I w te słowa się odezwał: »Niech się ksiądz na mnie nie gniewa, jeżeli jakas przykrość kiedy wyrażę. Ja księdzu powiem prawdę: księdzem nie byłem nigdy i nie jestem. Ale skoro się dało życie lekko urządzić i jeszcze mająteczek zrobić, dia- czego nie miałem korzystać? Ci ludzie, którzy do niezależnego kościoła chodzą, oni do katolickiego i tak nie chodzą ani nie pójdą. A jeszcze to dla kościołów rzymskich jest lepiej, bo jeżeli się ta hołota zbiera w jednym miejscu, to ludzie z katolickiego Kościoła wiedzą czego się trzymać; inaczej hołota ta ta będąc razem, rzy i psu- je nie przymierzając, jak ta świnia, gdy się ją puści do ogrodu, a jak już jest w swoim chlewie, to już tarza się w błocie, dając ogrodowi spokój«.

Ale jednak — mówi mu ten katolicki ksiądz — nie godzi się przeciw okłamywać ludzi w ten sposób. Na to zdrajca ów powiedział: »Księżo, jeżeli są ludzie głupi, to trzeba z nich korzystać. Miałem sposobność majątek zebrać, to też byłbym głupi, gdybym był z tego nie skorzystał. W starym kraju będę się tem trudził, czego nie drab i rację, jednak był i jest człowiekiem bez sumienia, tak, jak i wszyscy ci niezależni pryczerzy«.

(Przyp. Red. — i tu także w Południowej Ameryce znany takich ochotników jak ten oszukańczy ks. Pawlikowski, lecz nadzieja zysków marna, a chętni dla kościoła narodowego lotrzyki nicby nie dali za swą nową wiarę).

### Z Brazylii.

#### Kurytyba.

W tutejszej elektrowni »South Brazilian Railway« wybuchnął we wtorek dnia 18-go września ogólny strajk robotników obejmujący 300 osób. Z tego powodu stanął tramwaj, pozamykano wiele biur i pracowni a kilka dzienników nie wyszło. Robotnicy zażądali 100 rejsów podwyżki na godzinę. Dyrekcja elektrowni zamianowała komisję do układów, lecz dotychczas nie przyszło do żadnego porozumienia. Na razie 40 strażaków (bombeiros) i 26 robotników pod kierunkiem porucznika João Sobrinho obsługują elektrownię, choć przerwy w dopływie światła i prądu są częste. Dyrekcja elektrowni wobec wielkich nadużyć zwłaszcza przy tramwaju, przeprowadziła sroga rewizję i stwierdziła, że na niektórych liniach nie notowano przejazdów od 60 do 200 godzin a na linii Porião oszustwo dochodziło nawet do 400 przejazdów na dzień. Zaraz po tej kontroli zażądali robotnicy podwyżki, a gdy im jej nie dano ogłosili strajk. Dyrekcja wobec tych wielkich strat z oszustwa wypływających, ludzie z wobec coraz większych kosztów za drzewo opałowe w kotłarni, zdecydowała odprawienie strajkujących i o ile nie wrócił do pracy do 20-go września przyjęła już nowych 60 robotników w ich miejsce. Sprawa cała nie jest jeszcze zjawona. Władze municipalne wobec tych nadużyć stanęły po stronie dyrekcji elektrowni. Ani dyrekcja ani robotnicy ustąpić nie myślą. Redakcja »Lud« cierpi też niemało na tych przecznic w oświetlaniu.

W ulicy 15 de Novembro spłonął doszczętnie dom, gdzie mieściła się golarnia »Salão Moderno«. Strażacy obronili domy sąsiednie i uratowali rodzinę mieszkającą na piętrze. Sam dom był ubezpieczony na 25 kontów a golarnia ze swemi perfumami na 35 kontów.

#### Rio de Janeiro.

Wobec ogromnego i ciągle wzrastającego przywozu zboża do Brazylii, minister rolnictwa wezwał p. Alberta Bórgera zawodowego rolnika z Urugaju, by objechał 4 południowe stany Brazylii i podał najsukcesywniejsze środki dla zwiększenia produkcji zboża, gdyż rząd gotów jest uczynić wszystko możliwe ze swej strony.

OPIARNOŚĆ KOLONJI NIEMIECKIEJ W BRAZYLII. Do dnia 31-go lipca bieżącego roku Niemcy w Południowej Ameryce, na rzecz udźwignionych braci w zagłębiu węglowym nad Ruhry, złożyli 220 miliardów marek niemieckich. Z tego przypada z Brazylii na Rio de Janeiro 7700 funtów szterlingów i 10 milionów marek; KURYTYBA 2200 dolarów i 4524 milrejsów; São Paulo

**Półbutyki z miękkiej owczej skóry**  
TOWAR TRWATY PO-  
DEUG MODY  
Cena 27\$000  
PRZEKONAJCIE SIĘ O  
TEM W SKLEPIE  
**Clark**  
Ulica 15 de Novembro N. 55.  
Curityba — Paraná.



240 tysięcy milrejsów i 10 milionów marek; Pernambuco 300 funtów szterlingów; Blumerau 430 guilderów holenderskich; Bahia mie 710 milionów funtów. 200 funtów szterlingów i półmijona marek. Niemcy z innych krajów również pospieszyli z hojnemi ofiarami. Argentyna dała 685 tysięcy pezów papierowych, Chile przeszło 41 tysięcy dolarów, Meksyk przeszło 28 tysięcy dolarów, Uruguj przeszło 6 tysięcy pezów złotych i t. d. Zaiste piękny przykład dla kolonii polskiej, która tak często ociąga się lub żaluje chlar na nędzę nowopowstałej ojczyzny. Nawet celów ogólnych, tu kolonje obchodzących, niechce się często zrozumieć, jak naprzykład kursów nauczycielskich, na których ukończenie potrzeba znowu obecnie znaczniejszej kwoty. Przy tej sposobności bardzo polecamy sprawę ofiar na kursa, zwłaszcza Towarzystwom polskim, z których wiele zdaje się istnieć tylko dla urządzania piątyk i zabaw. Ofiarność kolonji niemieckiej może nas zawstydzic pod wielu względami.

Przywóz do Brazylii zboża i środków spożywczych w roku 1922 wynosił aż 1 miliard 139 milionów 867 tysięcy milrejsów wedle zestawienia p. Rodri-guesa Alves. Na samą pszenicę w mące i ziarnie wypada z tego suma przeszło 697 milionów milrejsów. Z tego widać, że import zboża do Brazylii, kraju »essencjalnie agrícola« z roku na rok wzrasta. Z tego znowu wniosek jeden: rząd za wszelką cenę powinien popierać produkcję zboża a zwłaszcza u rolników kolonistów polskich w Paraná

### Ze swiata.

Francja. Paryż, 19-go sierpnia. — Według »Liberté« treść odpowiedzi francuskiej dla Anglii będzie ogłoszona. Jak się dowiaduje dziennik, nota podaje maksymalne ustępstwa Francji. Do jakich byłaby gotowa się posunąć. Za sumy 25 miliardów marek w złocie Francja nie opuści już nic, przytem sojusznicy musieliby skreślić jednocześnie długi francuskie. Dalej nota zaznacza, że Francja zostanie w zagłębiu Ruhry ponieważ w przeciwnieństwie do Anglii uważa, iż okupacja jest jedynym środkiem skłonięcia Niemców do wykonania przyjętych zobowiązań. Według »Intransigeant« nota obejmuje 26 stronice

Berlin, 19-go sierpnia. ... Według przekonania kół politycznych niemieckich odpowiedź francuska na ostatnią angielską notę doręczoną zostanie w Londynie w poniedziałek. W odpowiedzi tej mają być wymienione następująco zasady: 1) ustalenie żądań odszkodowawczych Francji na sumę 3 miliardów funtów, zamiast ustalonych dawniej 6 miliardów, ze względu na ograniczenie dłu-

gów sojusznicych przez Anglię określenie angielskich żądań odszkod. w wcych w segundenów holenderskich; Bahia mie 710 milionów funtów. 2) oświadczenie go. ow. os. i Fra- cji do wycofania wojsk swoich z zagłębia Ruhry, jeżeli Anglija skłoni Niemcy do dostarczenia gwarancji, dzięki którym zaspokojenie żądań francuskich nie ulegałoby najmniejszej wątpliwości.

### Niemcy

#### ROZMOWA PAPIEŻA Z BY-LEM KANCLERZEM WIRTHEM.

Rzym, 8-go sierpnia. — W kołach zbliżonych do Watykanu udzielono dziś następujących informacji o przebiegu niedawnej rozmowy papieża z b. kanclerzem niemieckim Wirthem. Po długiej rozmowie o temat sytuacji Niemiec, papież zwrócił się do Wirtha, tłumacząc konieczność udzielenia przez Niemcy zobowiązań w sprawie odszkodowań i radząc zaprzestanie w najkrótszym czasie biernego oporu w zagłębiu Ruhry. Kanclerz odparł, iż zason rząd niemiecki nie zdecydowałby się w obecnej sytuacji na zwroczenie się do ludności w wezwaniem do zaniechania biernego oporu. Na to papież odpowiedział: »W takim razie pozostaje już tylko modlitwa«. Słowa te tłumaczone są jako objaw pewności papieża, że w zatargu w sprawie Ruhry Niemcy muszą ustąpić, gdyż wygrały już wszystkie swoje karty, a trwając w oporze prowadzą państwo do zguby politycznej.

### Hiszpanja.

#### WIZYTA KRÓLA ALFONSA XIII W RZYMIE.

Mgr. Todeschini, nuncjusz w Madrycie, który przebywa obecnie w Rzymie, zakomunikował Ojcu Świętemu, że król hiszpański przypuszcza, że będzie w możności odbyć zamierzoną podróż do Rzymu jeszcze przed końcem roku. Jak wiadomo Watykan przywiązuje szczególną wagę do tych odwiedzin jednego monar. hy wielkiego państwa katolickiego. Z drugiej strony wiadomo, że rząd włoski pągnie nawiązania serdecznych stosunków z Hiszpanją, celem realizacji swoich planów politycznych na morzu Śródziemnym.

### Rosja.

#### WRZENIE W POŁUDNIOWEJ ROSJI.

Odesa, 10-go sierpnia. Donoszą z okręgu donieckiego oraz kawkaskiego szereg liczy-nych powstań przeciw sowietom, które dokonywują przy- musowego zabierania zboża i żywności.

#### EKS-LOZJA W FORTECY PETERSBURSKIEJ.

Według wiadomości, nadeszłych z Petersburga, miała tam ostatnio miejsce katastrofalna eksplozja amunioji w jednej z tamtejszych fortec. Forteca w

# „ALVA YOL”

stała w całości zdemolowana. Siła wybuchu była tak wielką, iż w szeregu domów w Petersburgu powylały szyby z okien. Ofiarą wypadku padło około stu żołnierzy czarwonej armji.

## St Zjednoczone PIANY NOWEGO PREZY- DENTA.

Paryż. — „New York Herald” donosi, że nowy prezydent Stanów Zjednoczonych Coolidge jest zwolennikiem ogólnego skrócenia i unieważnienia wojennych długów.

Wiedeń. — „N. Fr. Presse” donosi z Paryża: „Chicago Tribune” sądzi, że prezydent Coolidge zamierza wprowadzić pewne zmiany w polityce amerykańskiej. Prezydent dał do poznania, że nie jest zwolennikiem odosobnienia Ameryki, skłania się on do czynnego współdziałania Ameryki w światowym trybunale rozjemczym. Kłównie wyraził opinię za pragnie przywrócić amerykański handel zagraniczny przyczem zależy mu, by w Europie przywrócić pokojowe stosunki.

## AMERYKA A DŁUGI EURO- PEJSKIE.

Wiedeń, 18-go sierpnia. — „Neue Freie Presse” donosi z Londynu, że w odniesieniu do Waszyngtonu prezydent Coolidge miał wczoraj wobec dziennikarzy angielskich mowę której treścią jest, że Ameryka nie chce występować w sprawach europejskich jako rozemoc, ani też nie chce stanąć po stronie Anglii przeciw Francji. Ameryka nie weźmie udziału w jakiejkolwiek akcji w celu rozwiązania kwestji odszkodowań, jeżeli zaproszenie do Ameryki nie będzie wystosowane przez wszystkie zainteresowane państwa Europy. W ten sposób współdziałanie Ameryki w sprawie oszacowania zdolności finansowej Niemiec stałoby się niemożliwe, jeżeliby miałyby być zaproponowane przez Anglię, mimo sprzeciwu Francji. Ameryka nie zamierza darować Francji i Włochom pewnej części ich długu, lecz oczekuje, że w najbliższym czasie Francja i Włochy rozpoczną spłacanie tych długów. Ameryka niemożę zgodzić się na rewizję układu Baldwina co do opłat angielskich na rzecz Ameryki.

„Times” i „Morning Post” z powodu powyższego oświadczenia prezydenta Coolidge wysuwają w artykułach wstępnych wnioski, że Anglija nie będzie dość silną, by sama mogła zainaugurować nową politykę w Europie przeciw Francji. Wobec tego, zdaniem tych pism byłoby lepiej, żeby An I. doład porozumienia z Francją (co się też już stało). Przepis redakcji.

## Rozmaitosci.

### ZNACZKI POCZTOWE Z WIZERUNKIEM JEZUSA CHRYSTUSA.

Z powodu trzechletniego „Congregatio de Propaganda fidei”, rocznej przez papieża Grzegorza XV 1628 roku dla szerzenia wiary świętej wśród pogan, rząd pocztowy włoski puścił w obieg cztery znaczki pocztowe wartości 20, 30 i 50 centesimi oraz 1 lira z wizerunkiem Jezusa Chrystusa wśród apostołów.

Po raz to pierwszy w zwróceniu Zbiórka zawiązała się z znaczkami pocztowymi. W górnych rogach nowych znaczków umieszczone będą portrety świętego Franciszka z Asyżu, świętego Franciszka z Ksawerego, świętego Domitjana i świętej Teresy.

### WALKA BOKSERA Z „DUCHAMI”.

Jeden z siłników angielskich opowiada zupełnie powściągliwie o nagrodzonej leczym nagrodami bokserskiej. Thomas Newbery, musiał przed niedługim czasem „ściągnąć” walczkę z „duchami” i w walce tej musiał ugrać jej zwycięstwo.

Zjął on miłośnicie wrażeń z tonu i jednym z nich nie miał ani jednego natchnienia do kucania mu zwyczajnie. O północy sypiał było w domu jakiegoś dawnego szmery i pukania, która i drzewi samo się otwierały, a brzo spadły ze ścian, rozległy się jakieś srochoczenia — jednym słowem bokser

był świadkiem wszystkich objawów, dających się w domach, w których straszyły.

Pewnej nocy drzwi wypadły z osady, a na podłogę spadł grad różnego rodzaju. Bokser wraz z żoną wyskoczył z łóżka i wypadł na schody, przyczem z przerażeniem spostrzegł, że wielki ciężki kufek, boz czyszek, wiek interwencji, również wyrzucony został z mieszkania i znalazł się na schodach. Zna boksera aż zemdlala z przerażenia.

Winnym znów razem przez okno wpłynęła do mieszkania jakaś postać w ciar-nych szlache i z jejtem przebiega krążyć po pokoju. Bokser zajął natychmiast prawidłową pozycję i według wszelkich reguł sztuki bokserkiej zastawował widziało. Jego pięści jednak przodowały tylko w powietrze i porzucały rany o kłębne, podczas gdy czarno widmo rozplynęło się w ciemności.

To tem niepowodzeniu, które do-woz, że bokser nie miał bynajmniej respektu dla bokserów, przeniósł się on do innego mieszkania.

## Korespondencje.

### Z Bacachery.

Szanowna Redakcjo, Członkowie oddziału „Junaka” na Bacachery postanowili po porozumieniu się wzajemnie uznać oddział ten za związany z tem, że członkowie mogą wstąpić do Tow. Oświaty Ludowej na Św. Kandydzie, dotąd będą mieli wstąpić. Fundusze zebrane z wstępnego i opłat miesięcznych w sumie 875.00 przekazano Tow. Oświaty Ludowej, które obecnie przystępuje do budowy własnej siedziby. Na sumę powyższą zostały się następujące kwoty od członków: K. Głuchowski 5\$, Stan. Voigt 5\$, Fer. Bernaczek 5\$, Stan. Naumann 5\$, Al. Kies 5\$, J. Furmaniak 5\$, J. Glowala 5\$, Ber. Choldski 15\$, J. Połank 5\$, P. Jeleb 5\$, Bernard Ciesielski 10\$, Fr. Damski 2\$, J. Rezmer 2\$, Ed. Kłus 2\$, 500 St. Łupiański 5\$, J. Barwik 2\$, Hal. Damska 1\$, Ant. Damska 1\$, F. Rezmer 1\$, F. Saprada 1\$, Roman Saprada 2\$, M. Rezmer 2\$, Jan Choński 1\$, Jul. Chosiński 1\$, Fr. Kulik 5\$, H. Łupiański 2\$, 500.

Równocześnie p. K. Głuchowski przekazał na rzecz p. M. Fularskiego, Kom. Głównego Z. w. Tow. Sportowych sumę 150\$ zamiast lotu ziemi pod dom od datatu, który się rozwiązał.

Jan Furmaniak

## OD REDAKCJI.

Naszym czytelnikom z okolic Palmeiry podajemy do wiadomości, że w przyszłym numerze „Luda” i „Przyjaciel Rodziny” oraz przy zamawianiu tychże pism pośredniczy także p. Filip Czaban PALMEIRA RUA CORONEL PEDRO FERREIRA Nr. 5

## Już są!

Wczoraj przybyli do Kurytyby delegaci statku szkolnego „Lwów”, mianowicie Dyrektor szkoły p. Antoni Garnuszewski, uczeń absolwent p. St. Kosko, instruktor harcosterwa p. Bohdan Pawłowicz, zapowiadając przybycie „Lwowa” najprawdopodobniej na pierwszy tydzień października.

Milych gości witamy!

Redakcja.

Wzrosty i wagi

## Ostatnie wiadomości

WEDLE TELEGRAMU Z WARSZAWY Z 19-go września, do stolicy Polski przyjechał austriacki prezydent ministrów ksiądz prałat Seipel. W podróży towarzyszą mu austriacki minister spraw zagranicznych i poseł polski z Wiednia.

TELEGRAM Z WARSZAWY z 17-go września donosi, że inżynier Mossowski (?) został zamianowany ministrem kolei w miejsce p. Karlińskiego, który otrzymał dymisję.

W BERLINIE W NIEMCZECH płacono 18-go września 250 MILIONÓW MAREK ZA 1 DOLARA.

NOWE TRZĘSIENIE ZIEMI zniszczyło miasto San José do Cabo w Kalifornji w Ameryce Północnej, tak samo fał trzęsienia ziemi odczuło na wyspach azorskich São Miguel i Ponta Delgada.

Zatarg między Włochami a Grecją już został zażegnany. Grecja przyjęła wszystkie warunki Włoch i wypłaciła 50 milionów lirów. Wobec tego 27-go września opuszczają włoskie wojska zajęta wyspę Korfu.

10 profesorów z ministerjum w Genui zjeżdża do Południowej Ameryki, aby tu rozwinąć wielką agitację za stosunkami handlowymi i przemysłowymi z Włochami.

W Niemczech rozpoczyna rząd układy z Francją, celem poddania się i zgody na warunki francuskie. Układy potrwać czas dłuższy.

Komuniści zawzięcie praują zwłaszcza w północnych Niemczech i obiecują sobie, że w jesieni i zimie doprowadzą do rewolucji, zwłaszcza gdy w jesieni i zimie zabraknie żywności i opału.

W Anglii powstaje mnóstwo spółek wódczanych, które zajmują się tylko, przemycaaniem wódki do Stanów Zjednoczonych Północnej Ameryki, gdzie wódka jest obecnie surowo wzbroniona. Przedsiębiorcy tych spółek przyrzekają 20 procent czyszego zysku od włożonego kapitału co 60 dni. Rząd angielski stara się przeskodzić temu przemycaaniu.

BACZNOŚĆ: SZEWCY! Poszukuje się zaraz dwóch pracowników szwaskich do robót szpilkowych. Płaca dobra! Zgłoszenia u FILIPA CZABANA — Palmeira — Rua Coronel Pedro Ferreira N 5.

KURS PIENIĘŻNY.  
Funt sterling 40,870, frank francuski 590 rs., lira 480 rs., dolar amerykański 108,180 milirów portugalski 450 rs. per argentyński papierowy 83388, 10-ty 82000, peso urug. 73940, peso hiszpańskie 13370, marka niem. 26 miljonów za 1\$, marek polskich 27800 za 1\$.

## HOTEL CENTRAL

Curityba — Rua Emano Pereira N. 8  
WYGODNE URZĄDZENIA. — SMACZNA KUCHNIA.  
GOSPODA O PIERWSZORZĘDNEJ OBSŁUDZE  
Oddziały dla familji Otwarte całą noc.  
Ceny przystępne. Pokoje od 6\$ do 12\$ dziennie  
Atmosfera i stół za la carte, na miesiąc 250\$. Sniadanie sto dla parów za motywy z mieszkaniem miesięcznie 80\$000 bez mieszkania 60\$000.  
Najlepszy hotel dla rodzin!

## CARMEN A. DE DEL CARMEN

HYGIENISTKA I MASAŻYSTKA  
Ukończyła INSTYTUT NAUK ROCHESTERA w New Yorku w 1911 odnależon dyplomem i otrzymała medal na międzynarodowej wystawie w Paryżu w 1914. I w 1920 świętym dyplomem równieże ze złotym medalem na wystawie Reunite del Laboro w Modolanie.  
Leczy reumatyzm masażem elektrycznym, wibracyjnym i ręcznym stosownie do przepisu lekarskiego. Leczy uchylenie słon kręgowego, zwężenie narząd, otępienie, dyspepcje i rozszerzenie żołądka — MASAŻUJE U SIEBIE I NA WĘZWANIE.  
UL. MARECHAL DEODORO N 64  
Przyjmuje od 2-giej do 8-tej wieczorem.



## Dla chłopców:

POLECAMY UBRANIA DOBRE I DEUGOTRWALE A TANIE

Kapelusze

Skarpetki



## Dla panienek:

PIĘKNE I PRAKTYCZNE UBIORY PO NISKICH CENACH.

Kapelusze

Pończochy

ZAPRASZAMY DO ŁASKAWYCH ODWIEDZIN

## = Ao Louvre =

Przez cały ten miesiąc

## WIELKA LIKWIDACJA

WSZYSTKICH TOWARÓW Z 10 PROC. I 20 PROC. UPUSTU.  
NADZWYCZAJNA OFERTA TOWARÓW LUKSU-SOWYCH DLA

Mężczyzn, Pań i Dzieci

PO CENACH NAJNIŻSZYCH Z CAŁEGO MIASTA W SKŁADZIE

## ANGORA DE GURO

Naprzeciw poczty

Ulica 15 de Novembro

## Polska Fabryka Dachówek

J. H. Woźniak & Marszałek

Nad rzeczką Bariguy. Wytwarza się do 100 tysięcy dachówek miesięcznie. Wyśmienity materiał. Zamówienia przyjmuje się: RUA COMMENDADOR ARAUJO N. 39 — CURITYBA — PARANA.

Zawiadamiam Szan. Interesantów, że wstąpiłem jako wspólnik do Fabryki Dachówek właściciela A. Marszałek, wskutek czego firma otrzymała tytuł jak powyżej.

Z poważaniem — J. H. WOŹNIAK

## CASA ABDO

Nadzwyczajna Likwidacja w przeciągu tylko tego miesiąca. Korzystajcie z niskich cen.

Materiał na ubranie wartości 18000 teraz kosztuje	12000
Szale wełniane 80000	18000
Falta sukienne 120000	70000
Koszule męskie	5000
Suknie staminowane haftowane dla pań wartości 28\$ teraz 18000	12000
dla dziewczyn 18\$	5000
dla dzieci wartości 10\$	5000

RESZTKI NAJROZMAITSZYCH MATERIAŁÓW PO CENACH NIESŁYCHANIE TANICH! 040

Plac Muncypalny N 3

## Huta Szklana

Vidraria Paranaense — SOLHEID & CIA.

Biuo i fabryka przy ulicy Ratcliff.

Adres Telegraficzny: SOLHEID — Skrytka pocztowa N. 140.

Posiada na składzie zawsze wielki zapas wyróbów i wykonuje wszelkie zamówienia wchodzące w zakres swojej fabrykacji.

Wyrabia wszelkie gatunki: szklanek, kufli, kieliszków, szkieł do lamp, szkieł do konserw, kompotów i kasków, flakonów, kloszy, wazonów, najrozmaitszych butelek, oraz szły i dachówki szklane.

Ceny przystępne.



### Chcecie kupić tanio?

NACZYŃIA PORCELANOWE, ŻELAZNE, NARZĘDZIA ROLNICZE, FARBY, OLEJ, DROBNE RZECZY, SZKO DO OKIEN i t. d. — ŻELAZO W SZTABACH.

upujcie tylko

**W CASA VERMELHA**  
Rua José Bonifacio N. 15.

### Niemieckie farby „BAYER“

dla użytku domowego celem farbowania wełnianych, bawełnianych i jedwabnych materiałów sprzedaje się we wszelkich ilościach i kolorach w sklepie

„Carlos Luhm“

RUA RIACHUELLO N. 52 — CURITYBA — PARANA

(Gdzie miał sklep p. Piotr Harmata).

### BACZNOŚĆ KOLONIŚCI!

## Cegielnia i Fabryka Dachówek

w Thomas Coelho

STACJA KOLEJOWA BARIGUY (PARANA)

poleca cegły wszelkiego rodzaju, dachówki zarówno francuskie jak i inne.

Cegielnię tę, dawniej własność p. Jona Wuziaka nabyła spółka polska p. p. Jan Filipak, Józef Rosół i inni. Obsługa zamawiających rzetelna, transporty wyrobów staranne. Nadmieniamy, że dachówkę francuską cegielni z Thomas Coelho wyszczególniono na przedwstępnej wystawie w Kurytybie.

## CASA IDEAL

CURITYBA — RUA JOSÉ BONIFACIO N 9 — PARANA  
W pobliżu Katedry

Przybywając do Kurytyby nie omieszkajcie odwiedzić naszego sklepu obuwia. Ponieważ posiadamy własną fabrykę obu. via, jesteśmy w stanie obsłużyć każdego freg. za wszelki gust i sygnala.

Prócz obuwia najrozmaitszego gatunku prowadzamy także wielki skład ponozoch, gum, farb, szwalniczych i cholevek.

OBŚLUGA TAKŻE W JĘZYKU POLSKIM. — FILJĘ NASZĄ PRZY ULICY 15 DE NOVEMBRO N. 51 LIKWIDUJEMY OD 1-go MAJA B. R.

KORZYSTAJCIE Z OKAZJI!

## Silę Herkulesa

dodaje pivvo z browaru

## ATLANTICA

przewyższające vszystkie

inne.

## Dr. MIROSLAW SZELIGOWSKI

BYŁY ASYSTENT KLINIK EUROPEJSKICH.

LEKARZ I OPERATOR

KURITYBA — RUA S. FRANCISCO N. 25.

Leczy podług najnowszych sposobów.

WYKONUJE WSZELKIE OPERACJE CHIRURGICZNE.

Chorych zamiejscowych przyjmuje na leczenie i pobyt w klinice. Dokonuje badań i leczy promieniami Roentgena. Posiada własne laboratorjum do badań chemicznych i mikroskopowych oraz do badań krwi na choroby ukryte.

ZAMIEJSCOWYM UDZIELA INFORMACJI LISTOWNIE

## KOLONJA Cel QUEIROZ

(Amola Faca)

Przeprowadza parcelacje i udziela informacji:

WŁADYSŁAW RĄDECKI — AMOLA FACI — PARANA

Na kolonji ERECHIM W RIO GRANDE DO SUL udziela informacji bliższych p. BOLESŁAW WENCLEWSKI W BARRO

Najlepszy srodek

od reumatyzmu

## REUMATOL

DOSTAĆ MOŻNA W

APTECE POLSKIEJ

Rua 15 de Novembro 5 — Kurytyba.

## TOWARZYSTWO FRANCUSKIE ŻEGLUGI MORSKIEJ

### „Chargeurs Reunis“ i „Sud Atlantique“

Regularne odjazdy z portów Santos i Rio de Janeiro do Havre i Bordeaux. Komunikacja najszybsza i najwygodniejsza statkami luksusowymi p. p. „Sud Atlantique“, które odbywają podróże do Francji w 15 dniach, oraz statkami specjalnie urządzone dla emigrantów którzy znajdują najwygodniej w pomieszczeniu statki mają do dyspozycji kabiny 3. i 4. klasy.

Podróż z Bordeaux do Warszawy odbywa się przez Londyn, Paryż i wia Sawojcarji; Czechosłowacja pod opieką wykszałkio emigracyjnych i innych przewodników.

### NA BLIŻSZY ODJAZD DO EUROPY:

	Z Santos	Z Rio de Janeiro
„EUBÉ“	28-go Września	29-go Września
„GROIX“	11-go Października	12-go Października
„MEDUANA“	19-go	20-go
„CEYLAN“	25-go	26-go

Sprzedają bilety z Brazylii do Polski oraz z Polski do Brazylii t. z. (bilety do ob. macaj zapłatą i bliższych informacji użleci

IGNACY KASPROWICZ

Avenida Luiz Xavier N 28 — Kurytyba.

## „A VENCEDORA“

FABRYKA KARMELKÓW I CUKIERKÓW W NAJLEPSZYCH GATUNKACH I W PAPIERKI OWIJANYCH:

Malinowych, kokosowych, miętowych, cytrynowych, ananasyowych, truskawkowych, bananowych, mlecznych i duzo innych. Prócz tych mam inne jeszcze gatunki specjalnie nowego formatu, które w każdej chwili można nabyć po cenach bardzo przystępnych.

Upraszam Szan. Rodaków o łaskawe przekonanie się o tom, że są najtańsze i najlepsze w Kurytybie

Franciszek Zachowski

CURITYBA — Rua Cabral N 53 — PARANA

## KOLONIZACJA

Na nowej bardzo kwitnącej kolonji „Bom Successo“ sprzedaje się pierwszej klasy ziemieherwalowe i bardzo urodzajne ziemie do sadzenia.

Kolonja „Bom Successo“ jest węzłem łączącym drogi Florianopolis — Blumenau — Imbo — Itayopolis — Mafra.

Nadto są do sprzedania: Fazendy 50 alkrowe, 100 alkrowe i 200 alkrowe. Każda fazenda ma kemp, herwa mate i ziemię uprawną. — KUPUJCIE!

Bliższych informacji udziela agencja kolonizacyjna.

Germano Ortel

Itayopolis, Estação Mafra, Santa Catharina. 19

## CURITYBA Casa Metal CURITYBA

CAIXA POSTAL 140

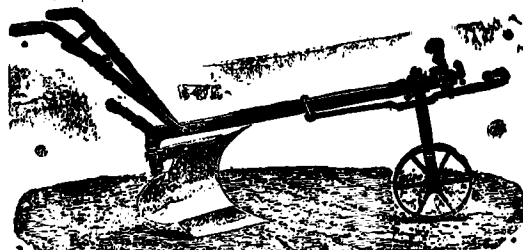
RUA 15 DE NOV. 44

### Jose Hauer Junior & Cia.

WIELKI SKŁAD ŻELAZA I STALI W SZTABACH I W PEYTAOH, ŚRUB, GWOZDZI, RUR, ŁANCUCHÓW I INNEGO ŻELASTWA DO WOZÓW.

Wszelkiego rodzaju rzemiosła i maszyny

OLEJE, SZKŁA, DRUT GŁADKI I KOLCZASTY, MASZYNY ROLNICZE I T. P.



NADCHODZA CODZIENNIE  
NOWE TRANSPORTY PEŁGÓW  
GÓW • RUDOLFSACK.

## FABRYKA MASZYN

Er. Isaias Alberti

Inżynier - Mechanik

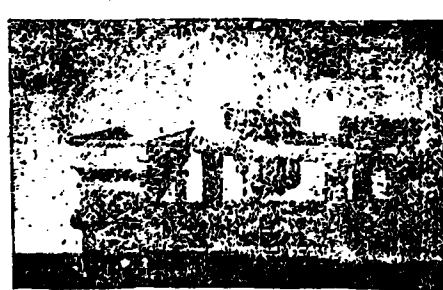
SPEJALNOŚCI: Młyny, elewatory, koła, siła i koła hydrauliczne najnowszych systemów, pity różnego gatunku i t. p. — PROJEKTY I KOSZTORVSY NA ZADANIE.

Olażnany z okazji biłowy różnyh maszyn na wystawie w Bresch (Włochy) roku 1903, Dyploma honorowy z wystawy w Rzymie roku 1910: złoty medal, Wyróżniony na wystawie „Centenario“ w Rio de Janeiro i odznaczony złotym medalem w roku 1923.

MŁYNY ZBOŻOWE.

Na składzie wytwory fabryki kawy i kukurydzy. NOWY TYP MŁYŃKÓW DLA KOLONISTÓW.

Jedyny jak pokazano na wystawie rżskiej na Centenario. Wynalazek właściciela fabryki Dr. Isaiasa Alberti. Jest to najpraktyczniejszy, najtańszy i najlepszy młynek. Wystarczy mieć trzy stopy na przykrywce a młynek się otwiera, bez poruszania kamieni.



N. 1. Kamienie młyńskie o średnicy 39 centymetrów do kawy, młli i białej. Wywarza dziennie 700 do 800 kilo kawy lub 100 do 100 kil młli kukurydza nej.

N. 2. Kamienie młyńskie o średnicy 87 centymetrów do żyta, młli i innego zboża. Wywarza dziennie 640 kilo młli kukurydza nej lub 130 kilo młli żytniej.

UWAGA: Kamienie młyńskie wyreblone są z specjalnego granitu brazylijskiego.

Curityba - Avenida Assunguy N: 95 i 97 — Parana  
TELEFON Nr. 670.

## Fabryka Pieczętek

FRANCISCO J. GONÇALVES

Praca Senador Correia N. 3 |

Curityba — Paraná.

Wszystkie rodzaje pieczętek i znaków.

CENY UMIARKOWANE! CENNIKI ZA DARMO!

## Padaria Reforma.

IGNACY HABITH

Curityba, Dr. Cândido de Abreu N 61

Nadawyczej tanie pieczywo! Dobna sluga  
Zakup i sprzedaż wszelkich produktów krajowych.

## Fbryka Cukierków

„AURORA“

JÓZEFA KULI

Wyrabia cukierki w najlepszych gatunkach i karmelki owinięte w papier (balon) we wszystkich odmianach

Ulica Martin Affonso N. 16  
CORITYBA, PARANA, BRASIL

Podaję do wiadomości Szanownych Rodaków, że z dniem 5-go lipca otworzyłem przy ulicy São Francisco N. 56 (esquina rua Barão do Serro Azul) w Kurytybie

## Gospodę Polską

w której Szanowni Rodacy znajdują za umiarkowanym wynagrodzeniem wygodnie urządzone pokoje i kuchnię smaczną i zdrową. — Przyjmujemy stałych stołowników za umiarkowanym wynagrodzeniem.

BEZ ŁATSA KAPIEL GORĄCA I ZIMNA

Artur Gosławski

Przedsiębiorcy i kupcy oglądajcie się w gazecie „LUD“.